

ARGENTINA

In Argentina sunt stabilite cca. 10 000 persoane de origine romana, majoritatea fiind concentrate in Buenos-Aires, iar in grupuri mai mici in Mendoza, La Plata, Cordoba si Rosario.

BRAZILIA

In Brazilia, primele concentrari de romani au aparut in perioada interbelica, in special in zonele Rio de Janeiro si Sao Paulo, alcatuind emigratia politica. Incepand cu anul 1960, in Brazilia s-au stabilit, prin casatorie, reintregiri de familie etc., un numar relativ mare de persoane, in general tineri, cu pregatire superioara in diverse domenii, care s-au integrat in viata sociala si economica. Datorita faptului ca in momentul stabilirii in Brazilia, majoritatea emigrantilor romani erau persoane tinere, descendentii lor sunt in general, educati in spiritul si traditiile acestei tari. In preajma aniversarii unor momente semnificative din istoria poporului nostru, in cadrul comunitatilor romanesti din Brasilia, Rio de Janeiro si Sao Paulo s-au organizat actiuni constand din gale de filme, vernisajul unor expozitii de arta etc., care s-au bucurat de audienta in randul participantilor si au fost reflectate corespunzator in mass-media locala. In 2001 erau estimati cca. 1.300-1.400 de romani si originari romani, concentrati in Sao Paulo, Rio de Janeiro, Curitiba, Porto Alegre si Belo Horizonte. Exista un numar semnificativ de institute si societati romano-braziliene, acestia fiind recunoscuti ca iubitori ai culturii si spiritualitatii romanesti.

Publicam memoriile unui roman dintre primii emigranti din Sao Paolo, dl. Dan Boghiu:

Exilul romanesc din Brazilia: amintiri de la Sao Paolo, inceputul anilor '50

“Cum nimeni n-a scris nimic despre lupta intransigentă pe care noi, românii din Brazilia, am dus-o zeci de ani împotriva comunismului care se instalase în țară, va voi alături câteva date care cred că ar merita să fie publicate, ca să rămână în istorie, despre lupta dusă de noi, pentru o patrie subjugată”, ne-a scris de curând dl. Dan Boghiu, membru marcant al exilului românesc postbelic. Va prezentăm, în exclusivitate, memoriile acestuia despre începutul emigrației românești din Brazilia.

Am fost unul dintre primii români emigranți în Sao Paulo, făcând parte la inaugurarea primei societăți culturale romano-braziliene “Sociedade Cultural Romeno Brasileira” precum și a asociației ortodoxe Sfânta Treime, “Sociedade Otodoxa Santa Trinidad,,

Activitatea acestor două societăți, care s-au format la începutul anilor '50 a fost destul de amplă. Prin ele, doream totuși ca numele de român și ROMANIA să devină cunoscute în Brazilia. În acord cu legislația braziliană orice societate, pentru a putea activa, trebuia să fie înscrisă oficial, împreună cu statutele ei. Aceste statute au fost elaborate de Avocatul Nicu Iancu originar din Sibiu (descendent al familiei lui Avram Iancu). El a dat impulsul și altor naționalități de noi emigranți, de a se înregistra și le-a făcut și statutele, pentru ca împreună să formăm un front comun, având aceleași aspirații politice. Profesorul Dumitru Paulescu, în cartea sa despre dr. Nicu Iancu pomeneste la pagina 141 despre românii din Rio de Janeiro și Sao Paulo, sosiți după al doilea război mondial.

La Sao Paulo, cu multă perseverență, s-au adunat cele cam 60 de familii care se găseau recent venite în Sao Paulo și împrejurimi și așa s-a format prima colonie românească. Lista numelor acestor români este publicată tot în această carte precum și cele ale coloniei românilor din Rio de Janeiro. Amândouă societățile recent formate și-au început imediat activitatea. Ele aveau programe complet diferite care se îmbinau numai când situația o cerea.

Prima trebuia să se ocupe de politică și de a arăta brazilienilor, precum și noilor generații, tot ce

ei nu cunosteau despre ADEVARATUL COMUNISM.

Organizarea asociatiilor romanesti din Brazilia

Societatea culturala deci, a atacat in primul rand COMUNISMUL si a aratat cauzele luptei noastre contra acestui regim inuman si totalitar in istorie. Primele conferinte in limba portugheza au fost incepute iar ciclurile bine stabilite. A fost un program destul de vast si trebuia bine pregatit. Pentru a cunoaste profunzimea problemelor aduse de comunism, brazilienii trebuiau sa stie inceputul si istoria comunismului, care-i era telul, prin desfiintarea proprietatii private, egalitate sociala si economica si proiectele viitoarei societati comuniste. La fel au fost aratate bazele teoretice initiale, puse de catre marxism-leninism. A trebuit dezvaluit si putin din istoria lui Vladimir Ilici Lenin si a lui Karl Marx (german expulzat din Paris in 1845).

Inceputul nu a fost usor dar l-am prididit. Cate seri intregi nu ne-am sfatuit, in mici grupuri, conduse cu multa dedicatie de avocatul Nicu Iancu, ca sa stabilim programe care sa intereseze pe participanti, nu numai informativ, dar si instructiv si care trebuia profund documentat. Prin aceste intalniri s-au stabilit si primele contacte.

Am sacrificat ore, zile si nopti intregi spre a convinge lumea sa participe la aceasta lupta si pe toti aceia care la fel ca si noi, erau sub knutul sovietic. Si i-am convins, cu perseverenta utilizata, de a participa la aceasta lupta comuna, aderand la frontul nostru nou creat.

In frontul de lupta comun dus in exil, noi nu ne-am batut in piept ca facem parte din partide politice, sau sa facem distinctie intre popoarele care fusesera ocupate de comunisti, ci, avand acelasi tel, am luptat impreuna uitand divergentele pe care le aveam cu vecinii, si am stabilit sa fie rezolvate mai tarziu, dupa invingerea comunismului. Interesul nostru era desrobirea patriilor noastre incatusate.

Am luat atunci legaturi cu grupari anticomuniste din restul Americii de Sud, Argentina, Bolivia, Chile. Prin voiajele mele de serviciu prin Asia am luat contact si cu grupari anticomuniste din Japonia, ASIAN YOUTH ANTICOMUNIST LEAGUE si INTERNATIONAL FEDERATION FOR VICTORY OVER COMMUNISM. Grupul romanilor din aceasta societate era destul de cunoscut si eram inscrisi in WACL, World Anticomunist Ligue (Liga mondiala anticomunista). Participam la reuniuni internationale in Europa sau Americi, de multe ori, si schimbam corespondente. Aceasta liga devenise declarata inamicul public numarul 1 al comunismului.

Multe cicluri de conferinte asupra acestei teme au fost tinute, ani de-a randul, de profesori ilustri si personaje politice nu numai romanesti ci si din tarile cotropite de comunism, participand ca invitati, veniti special chiar din strainatate, aducand ultimile noutati din tarile lor ocupate. La aceste intalniri s-a remarcat si o participare importanta a presei si televiziunii braziliene, care asistau foarte interesati. Presa trebuia activata, dar totul bine documentat.

Rezultatul luptei noastre comune, impreuna cu alte natiuni, a ajutat mult la documentarea si prezentarea faptelor. Cel mai impresionant film pe care l-am proiectat a fost acela cumparat de guvernul polonez din exil, de la Londra, facut de rusi, aratand cum cei 10.000 de ofiteri polonezi fusesera impuscati in ceafa la KATYN, dupa ce rusii au ocupat Polonia. Filmul a fost adus din Anglia de generalul de aviatie polonez RJDINSKI si el emigrant in Brazilia, care facea parte din guvernul polonez din exil, la Londra. Acest film a creat multa valva si revolta, in sanul viitorilor ofiteri brazilieni. El a fost proiectat in diverse locuri si aratat la personalitati si oameni politici din Brazilia sa se vada pana unde ajunsese atrocitatea comunista si ce i-ar fi asteptat, eventual, si pe ei daca imbratisau doctrina socialista.

Revolta cea mai mare a avut loc cand a fost proiectat filmul acesta la cea mai mare si importanta scoala de ofiteri, AGULHAS NEGRAS. Efectul acestui film a declansat o adevarata unda anticomunista mai ales in presa.

Toate manifestatiile trebuiau organizate la datele importante ale diferitelor nationalitati, deci trebuiau sa fie dirijate de un centru. Acest centru nou format trebuia sa coordoneze evenimentele. Reuniunile se faceau in diferite locuri, in case particulare sau, de multe ori improvizate, impreuna cu conducatorii diferitelor colonii. Articolele scrise in presa erau, inainte

de publicare, bine definite dupa un plan bine stabilit. La fel si intrevederile. Nu era usor de a face planuri cu atatea nationalitati. Avocatul Nicu Iancu era, mai intotdeauna, organizatorul, cu toate ca lucra ziua ca avocat la o firma americana stabilita in Brazilia. La proteste si demonstratii de starada apareau SECURISTII proferand amenintari, trimisi de ambasadele comuniste, ca sa spioneze si anihileze actiunile duse de noi. Aceste ambasade comuniste vazand ca nu au succesul dorit, au incercat, mai tarziu, sa ne faca rau prin intermediul bisericilor. Pe unele au reusit sa puna mana, mai ales acolo unde redutele romanilor exilati erau mai slabe. Parea un plan bine definit de securitate. Unde nu au reusit, au format biserici paralele, cu preoti securisti in sutane preotesti, care depindeau de Patriarhia de la Bucuresti, oferind servicii religioase, in general batranilor, carora le era dor de-acasa si nu cunosteau agresivitatea comunista.

Metodele utilizate de ei erau de tip sovietic: cu asasinat care au avut loc contra capetenilor de exilati, in diverse tari din Europa, rapiri de patrioti aflati in tarile libere, si apoi executati sau trimisi in lagare de exterminare. Amenintari la telefon, in miezul noptii, se tineau lant. Mai aveam frati sau surori in Romania, ne spuneau ei, care ar putea sa sufere consecinte neprevazute si ne recomandau sa ne lasam de a combate regimul comunist nou instalat. "Veniti sa vedeti cu ochii vostri faptele, in tara" ne invitau acestia mierosi.

Aceste metode josnice, invatate de la NKWD-ul sovietic, in special teroarea, doreau sa le puna in aplicare si cu noi, fugitii din Romania. Nu invatasera inca ce este o tara libera unde cuvantul vorbit sau scris are deplina libertate.

Celor mai slabi, sau acelor care voiau sa se imbogateasca cu produse trimse din tara, li se ofereau, de catre Guvernul de la Bucuresti, credite nelimitate si in felul acesta cedau, cazand in plasa lor si devenind cozile de topor si chitibusii ambasadelor. Acestia au format apoi Societati comunitare paralele, ca sa creeze confuzie printre romani si autoritati. Toate au fost finantate de regimul comunist din Bucuresti. Si in Brazilia, comunistii, sub Carlos Prestes, au incercat sa faca o revolutie in 1932, dar nu au reusit. Mai tarziu, in 1964, pregateau alta, care a fost si ea inabusita, comunismul devenind intre timp mai cunoscut prin actiunile si rezultatele lui Fidel Castro in CUBA.

In 1964 am participat si noi, romanii, la niste lectii de pregatire de la armata braziliana ca sa fim pregatiti sa ajutam in cazul in care se putea ajunge la lupte de strada in Sao Paulo. Pe grupul nostru intransigent, anticomunist, stiau ofiterii brazilieni ca pot conta. Din fericire nu a mai fost

cazul, miscarile comuniste fiind inabusite in Brazilia inaintea declansarii unui razboi civil. Dupa asa zisa revolutie, majoritatea comunistilor, chiar si unii intelectuali de stanga, au fost trimisi in exil de catre noul guvern militar.

Societatea Ortodoxa Sfanta Treime avea ca obiectiv cunoasterea Romaniei si a locuitorilor ei, traditiilor, folclorului si gastronomiei romanesti, in Brazilia acelor ani inca necunoscuta.

Proaspetii emigranti ai acelor ani au putut cunoaste, prin niste romani catolici, pe Parintele Balint. La scurt timp dupa aceasta intalnire l-am cunoscut si pe preotul Bentea, tot din Transilvania, care-si facea studiile la Roma si venise numai in vizita in Brazilia, chemat de parintele Balint. El ne-a oficiat primele servicii religioase duminicale.

Noi cei din Sao Paulo, in decursul anilor, referitor la preoti, nu prea am avut noroc... Preotii plecau, dupa un anumit timp, si ne lasau fara viata liturgica. Dar activitatea religioasa nu se intrerupea ci continua conform programelor stabilite cu parintele Balint. Suntem foarte recunoscatori fata de conducatorii bisericii catolice, care de la inceput ne-au dat foarte mult ajutor moral cand ne trebuia mai mult, nefacand diferenta intre catolici si ortodocsi.

Serviciile religioase la Sao Paulo erau tinute, la inceput, in case particulare iar mai tarziu sirienii, care erau tot ortodocsi si aveau o mare si bogata colonie, ne-au pus la dispozitie capela Santa Olga care era situata intr-un orfelinat de copii sirieni. Prin multe expozitii si reuniuni festive la datele nationale, brazilienii au cunoscut muzica si dansurile, costumele nationale ale participantilor, precum si gastronomia noastra romaneasca. Cam dupa fiecare serbare li se oferea participantilor bucate tipice romanesti facute de gospodinele noastre, brazilienii facand cunostinta cu delicioasa gastronomie romaneasca. Am putut deveni cunoscuti si ne-am imprietenit cu multi politicieni si persoane din diverse straturi sociale braziliene care raspundeau prezent la invitatiile la aceste ceremonii. Am devenit cunoscuti prin traditiile si obiceiurile noastre seculare, bogatul folclor romanesc si muzica noastra fiind deseori apreciate. Am putut astfel arata brazilienilor, legatura dintre cele doua tari surori prin latinitatea obarsiei noastre comune. La aceste comemorari s-a distins si o participare importanta a presei si televiziunii.

Brazilia, cea mai mare tara ne-a permis ca la multele tedeumuri organizate sa le tinem chiar in

catedralele lor, iar gruparile emigrantilor anticomunisti puteau sa vina inclusiv cu steagurile nationale indoliolate. Aceste manifestari le organizam in special in memoria celor asasinati miseleste de comunisti sau morti in inchisorile comuniste. Nu mai spun ca si aici presa era prezenta si ne acorda tot sprijinul pentru ca empatiza cu cauza noastra.

Preotul misionar Balint a facut ca numele de roman sa devina cunoscut in Sao Paulo si din pacate, pana acum, nu a fost pomenit de nimeni in istoria exilului. Acest preot a fost un mare organizator si tot ce facea, facea numai pentru enoriasii din parohie si pentru cei saraci. "Centro Operario Ipiranga", a fost infiintat de el si a constituit un exemplu la ce punct constructiv se putea ajunge cu dragostea si dedicatia pentru oile pastorite. Dupa ce parintele Bentea s-a reintors la Roma, ramaseseram din nou fara preot. Inginerul Dumitru Mihaescu a fost hirotonit preot si avea de grije de cele doua colonii, cea din Rio de Janeiro si cea din Sao Paulo. Dupa cativa ani si el a plecat in Statele Unite ale Americii si iar am ramas fara preot slujitor.

Un alt inginer, Anhidim Usieru, vazand situatia, a inceput sa studieze teologia si s-a hirotonit preot ca sa slujeasca comunitatea romanilor din Rio si Sao Paulo depinzand de Patriarhul din Constantinopol. Au trecut asa cativa ani pana cand si preotul Usieru a plecat in Statele Unite. La Sao Paulo fiind din nou fara preot cine ne ajuta din nou, facand serviciile religioase era din nou parintele Balint. El mi-a botezat pe Domnica, fica mea. Se stia deci din nou ca preot ortodox nu aveam.

A ajuns in Sao Paulo, la invitatia mea, monahul Roman Braga. De aceasta data sirienii ne-au pus o biserica de-a lor la dispozitie, parintele Roman Braga a invatat repede portugheza si in plus a invatat si serviciul religios in siriana.

In decursul anilor din colonie plecasera multi in Canada si America si ramaseseram destul de putini. Comunitatea noastra avea de suferit din nou. Parintele Roman Braga, fiind chemat in America, la Detroit, la prima manastire fondata de Principesa Elena, ne-a parasit.

Cum se stia ca ramaseseram fara preot, Dna Iasinski, care fusese de multe ori in tara si incepuse sa faca propaganda (cred ca securistii o indoctrinasera) colac peste pupaza a venit cu o oferta: Guvernul din tara ne putea oferi o biserica de lemn din Maramures daca gaseam

terenul sa fie construita.

Cum deja am mai mentionat, in acea epoca guvernului din Romania, prin securitate, avusese deja intuitia sa creeze noi societati paralele si noi parohii pentru a distruge rezistenta exilului. Se ajunsese atunci la extrem, trimitand chiar preoti din tara special instruiti de securitate cu toate metodele, spre a distruge perseverenta rezistentei.

Evident ca noi nu am consimtit si am respins categoric aceasta oferta insa la putina vreme dupa ne trezim cu alta oferta: eu eram pe-atunci presedintele Societatii Ortodoxe Sf. Treime din Sao Paulo. Intr-o buna zi mi-a telefonat un preot, Damian Ionescu s-a recomandat, care deja fusese in Rio cu oferta de a ne sluji. Imediat i-am telefonat la Rio Inginerului Victor Carap, din comunitatea din Rio. El m-a avertizat ca aveam de-a face cu un securist deghizat in sutana de preot.

L-am invitat pe preotul Ionescu la mine la firma, totusi, si am avut o intrevvedere cu el. Doream sa-l cunosc si sa vad cu cine am de-a face. Mi-a povestit atunci cum venise in Brazilia. Stiam ca nici un roman nu putea iesi din tara fara sa nu fi fost agent al securitatii. Deci el avea la Rio un unchi care avea o fabrica de lumanari si el il invitase. Minciuni nascocite pentru ca la o verificare nu am gasit nici o fabrica in Rio care sa corespunda descrierilor lui. Povestile cu unchi incepusem sa le cunoastem indeajuns ca s anu ne mai lasam pacaliti. I-am respins asadar oferta si el a plecat.

Cum lumea e mica, prin 1989, inainte de revolutie, dupa reintoarcerea mea in Elvetia, la un tedeum oferit in cinstea mortilor din tara, cred ca la Geneva eram, unde venise si Regele Mihai, il vad pe popa Ionescu facand parte din soborul de cativa preoti care oficiau serviciul divin. I-am facut semn ca as vrea sa stau de vorba cu el la care mi-a raspuns ca dupa slujba insa cand s-a terminat slujba acesta a disparut ca prin farmec. Mai tarziu am aflat ca devenise chiar paroh in Elvetia. Ii convinsese pe romanii din Geneva si se infiltrasa punand mana pe parohia din Geneva. Se pare ca in Elvetia mai multi preoti securisti au avut norocul sa ii convinga pe inocentii de romani ca erau anticomunisti si s-au instalat in parohiile gasite libere. Din pacate nu l-am revazut niciodata dupa acest incident. Nu am avut curiozitatea sa merg pana la Geneva sa vad cu ochii mei cat de anticomunist devenise.

Cred ca prin aceste randuri am putut da ideea luptei noastre din Brazilia impotriva comunismului. Cate sacrificii nu au fost facute insa numai pentru iubirea unei patrii cotropite. Durerea mea este ca pana acum, in tara, nu se prea stie si nu a fost publicat aproape nimic

despre lupta noastra, dusa in EXILUL ROMANESC, zeci de ani de-a randul.

Cate carti, biblioteci intregi, nu au fost imprimate in diverse limbi in mai toate continentele. Cate Mesaje nu au fost trimise la Capetele incoronate, la Presedintii de State democratice, deputatilor si senatorilor din parlamentele din vest dar si partidelor politice de dreapta. Cate Jurnale si Reviste nu au fost publicate si articole scrise. Cate conferinte, intrevederi, nu au fost date in presa, ca lumea sa stie despre ROMANIA, o tara care statea incatusata sub o dominatie totalitara.

Ca lumea sa-si aminteasca despre descendenta latina a acestui popor, istoria lui in decursul secolelor si lupta mereu dusa pentru libertate a trebuit sa se scrie mult si amanuntit, ca sa ramana martor celor intamplate, generatiilor viitoare. Cati nu au sacrificat nopti intregi ca istoria acestei tari sa devina cunoscuta in diverse continente. Apoi toate actele de protest, protestele facute la ONU, pentru un popor rob. Duiumuri de scrisori si demonstratii de strada au avut loc in acesti ani de exil. In mai toate tarile unde existau compatriotii nostri refugiatii. In toata lumea. Ei nu uitasera tara unde se nascusera dar acum, tara eliberata, i-a uitat complet sau nu ii cunoaste.

Am avut in randul nostru, al exilului anticomunist, personalitati politice, pictori, artisti, oameni de stiinta, multi profesori universitari, dar si oameni simpli, mari romani patrioti. Il pomenesc aici pe Ion Albu, strungar de meserie.

El era un om inalt ca un munte. Figura lui a fost reprezentativa pentru ca intotdeauna venea imbracat in costum national si tineea steagul Romaniei la toate reuniunile, momentele comemorative sau parastase ce se faceau in memoria celor ce erau intemnitati sau morti in inchisorile comuniste din TARA. El NU a lipsit niciodata de la aceste comemorari.

In capitala, BRAZILIA decedatul Profesor Dumitru Paulescu a colectionat ani de-a randul carti scrise in exil, si a format o mare biblioteca, "SATUL" a denumit-o. Dupa decesul dlui. avocat Nicu Iancu si biblioteca lui a fost donata bibliotecii SATUL. Cele doua fiice ale Prof. Dumitru Paulescu si cu ginerele Prof. Octavian Rosiu, au inca aceasta biblioteca.

In aceasta biblioteca se gasesc multe documente importante care arata lupta dusa de romani in diferite tari in timpul exilului romanesc.

-va urma-

(7 octombrie 2011)

PERU

Diaspora romana din Peru s-a constituit prin emigrari, care au avut loc in special pana in 1970 si prin casatorii mixte. Conform unor date statistice din 1987, numarul persoanelor care formeaza colonia romana era de aproximativ 100.

VENEZUELA

Diaspora romana din Venezuela este formata din aproximativ 10.000-12.000 de persoane, avand ramificatii in cele mai diverse cercuri financiare si comerciale din aceasta tara. Se observa activitatea unor nuclee de originari romani in special la Puerto la Cruz, Maracaibo, Maracay si Puerto Ordaz. In Caracas, dupa statisticile oficiale, se afla in jur de 400 de emigranti originari din Romania, grupati in jurul "Casei Romane". In anul 1996, in luna iunie, la Caracas urma sa fie sfintita o biserica, executata in Romania, dupa modelul bisericilor traditionale de lemn din Maramures.

COLUMBIA

In Columbia traiesc in prezent cca. 40 de persoane de origine romana, stabilite in aceasta tara dupa anul 1970, in general, prin casatorie cu cetateni columbieni care si-au efectuat studiile superioare in Romania.

Aceste persoane, in majoritatea lor, nu dispun inca de o situatie materiala deosebita si pozitii importante in structurile de putere si administrative columbiene. Ca o caracteristica a diasporei romane din Columbia este participarea constanta a membrilor acestora la actiunile culturale dedicate Romaniei, organizate sub egida "Asociatiei de Prietenie Romano - Columbiana". Aceasta asociatie este condusa din 1993, de Simona Prepelita de Diaz Rincon (presedinte) si Gabriela Bocanete de Ullca (secretar).

Informatiile continute in acest material sunt din 2001.

{backbutton}